

גלגולים של מקור וחיקוי על עבודותיו של גדעון נכטמן

נטע בלעצמן

הערכה זו מקבצת לאישוה כמה עבודותיו של גדעון נכטמן בנושא המעסיק אותו באופנים שונים מאז שנת ה-70 הקודמות ועד היום. על מפי רצף של 30 שנה בלבד נכטמן את מערכת היחסים בין המקור לבין דימויו, בין האותנטי למופיי, בין האובייקט האמיתי ל"חינוך המבט הרטוריקלי" בעבודתו אלה מאפשר להבחין בהרצף התמידי והצורה הערכה כהן כחוט השני. מבט זה מתברר ומתברר גם בהמחצית שבער יצונו של משא זה כעבודתו של נכטמן במחצית השנייה.

ההשוואה בין העבודה 'יומנוס' מ-1973 לעבודה החדה מ-1995, או בין 'ששמו' מ-1975 למבט מספר 2 - 'העבודה' מ-1997 מחדדת את הבדלי הנישון של נכטמן ביחסו למושג מרכזי זה בצירוף. בשנת ה-70 טימל נכטמן בנושא באופן שירי ועיני רוביני את הומוי "מקורי" כמודל לדימויו. בשנת ה-90 נשנה הדיון פרלקטי ייתר והפח מאשאת את הכרתו של הנושא עם געולו הדימויים של האמן. כך הפכה התיאורם בין הדימויים להמונים ומשודרים יותר.

עבודתו הריטורית של נכטמן, מציגן וודו מ-2003, מציגה ברוך רוקלרלי מוחלץ של עברושו קטן, שנדמה כי הוא מציץ אל העשה אחורו הבד, לילה סמוך ורוך הדו. בעבודה זו יש מושג סימול של מרכיבים שונים בעבודתו של נכטמן בנושא האובייקט המקורי ודימויו לאור השנים. ובד מאורכ אולי את העבודתו הקודמות משנת ה-70 ואלו העברושו מכה אורנו אל סדרת הומוסלם משנת ה-80. הספוג הוודו מחוק את הן הומוסלם בצירוף של נכטמן ומאפשר קריאה דילרלי ו"משועשעת" יותר של עבודתו.

בשנת 1973 עבר גדעון נכטמן פחות ל"פחות". היתה זו נקודת מפנה בחייו - אדם וכאמן. העבודות שעשה בעקבות אירוע סוסטמי זה הוצגו לאנשי לבן בעמו. לאורה, אפשר לקשור את 'גלגולה' (דבר, תל אביב). בתערוכה זו, שראתה ערכה מרכזית בהיסטוריה האמנותית של נכטמן, הוצגו סממנים ואובייקטים שונים הקשורים לניחוח שעבר: תמונות של הנושא הישן שיימל, ג, דיווחים ויקטיביים של בדיקות שנתן, תרומות, קטסאות ופחמלת קטנות שפיער ראשו ושפיער עורונו. נלקחו הוהלה של שני 'שחל' עבודתו אשית של חייו. בחלל התערוכה נשמע פיעות הפסחם שהשתלבלו.

השגיחה האשית הטוטלית של נכטמן בתערוכה זו, שהיתה נדירה למנה באמנות הישראלית, יצאה כנגד הערוכה החוזרת באיתה תקופה של הימנעות משיפוט תולדות הנוף והבטן, חלוקת מיתוסים הברר הישראלי הברר. העיסוק בתולדות ובכפיפות של הנוף האנושי של בעמו. לאורה, אפשר לקשור את 'גלגולה' (דבר, תל אביב). בתערוכה זו, האמנותית עם זרם "אמנות הנוף" שרווח בשנות ה-70, ודע שרואו לו ביצים גם בין האמנים הישראלי אבלי שלא כמו יאספר הנוף, נכטמן שחף את מוס ועסק בחייתיים חיים דיווחים ויקטיביים של בדיקות שנתן, תרומות, קטסאות ופחמלת קטנות שפיער ראשו ושפיער עורונו. נלקחו הוהלה של שני 'שחל' עבודתו אשית של חייו. בחלל התערוכה נשמע פיעות הפסחם שהשתלבלו.

ואלו אקטס קוסטומל ששכססו השאפסיל להורכב את נבולת הדימויים האמנותיים המוכרים. מפשר לוחות נוכח בעבודותיו של נכטמן מאז ועד היום והוא חלק מעיסוקו המתמשך בהגנים כמו הבהלת, התפוררות והשתנת הוורו. מאז 1975 מתרכז נכטמן עם העבודות שהגיב בתערוכה "חשיפה" באמצעות הנתון מחדש, יכאופן שכו בעצם רציתי להציג אותן כיכעם הקודמתי" (נכטמן, 2002).

התרחבות פמינית מתמשלת על עת הרכבם שבהם עובר בעקב מאפשרת לנכטמן לשוב ולעבד בעבודותיו את

הסרואוה המפנית והרגשתו שעבר כרוחו זו. כן נדמה כי עבודותיו נגזת כרוך מעל לתועה ספירלית אוסמית על רצף הונו, וכן שבות ומפחות ככל פיעם מחדש הקשורים שמתנים. העבודות שלי מהלות יחאלו ממחצית אלה עם אלה. יש קו רצף המחבר ביניהן, כך שאי אפשר להניד עליהן שותן ספסיות. כך גם כל הערכה קשורה לזו שקדמה לה ואלהה שלפניה. הכל חלק ממכלול תמימי אחד גדול המתמצל ומשוחף לתוך-נושא" (נכטמן, 2002).

אחד מתח-המושאים האלה הוא עיסוקו של נכטמן ב"חיותו" שלו, לצד העיסוק בכפיפותם של החיים. בסמוך לעילתה של הערכה ביופדת מרכסם נכטמן בערעונו הויומי. מודעת אבל המכריה על מותו. היתה זו 'העבודה' הראשונה בחדה שהשתמך של מודעות מל ספירלית, שהאחרונה שכתב ולתערה היא מודעת אבל עשיתה בדמות שלם ואלו הבהרה הוכיחו של עומדת איו. שילש על הפחמנות סדרה זו אומר נכטמן: "מרכסם מודעת ברוך עיסוק בשאלה, מה מרוב לאמר הויומי. מעבר לזה אין שותן עם העיסוק בפיסגיה. פעולה שנושעת על פי האמנות בכל הנוסחה אלו על-יד סדרת מעולתו המוכסה לציבת אמנות [...] האמנות היא ולקשעה מצר סימני בעל כסוד השרודת גדול מהחיים" (נכטמן, 2002).

נכטמן מעיד כי טוף העבודתו שלו נוצר גם בהשראת פיעולתם של ניסטר ריוס (Johns) ויוחף קוסות (Kosuth), שפעלו בארצות-הברית בשלהי שנות ה-60. לדוגמה: סדרת עבודותיו שענינה כיסא יש בה, מבחינתו, משום התייחסות הומוסלית כלולה חמור הגבר של קוסות (1965, *One and Three Chairs*), שכתב את צורת היצוג השומת של האובייקט והמושג "כיסא" באמצעות הצגה של כיסא משי, תצלום של כיסא והגדרה מילנית של הרצף "כיסא" אלה ליד אלו.

נכטמן מנדרת את נקודת המוצא האקדמי והקונספטואלי של קוסות, הבהונו את שפנת האמנות, כינקודת מוצא רצינית וחמורה. כפשר העניס יצר שערות עבודתו המתרחבת עם היסא של קוסות אבל מרוך נקודת מוצא הבודקת את דימויו של הנושג באמצעות הצגת דימויים של כיסאות, ששינם ממקדמים ככיסאות מונקדילום אלא כנוס של קישווי. יוזת החילוי מכיסא קטן ומורו שהעמיתו על עמוד בתערוכה "הכיסא באמנת הישראלית" (הגלריה האויברסיתית, עיש גיבה שריבר, אוניברסיתת תל אביב, 1993). אחר כך פיערת את היסא הוה עם תצלום של בעמו. לבסוף, בתערוכה "אסיוד" (גלריה שלוש, 2001), הצגתי בעשוי פילן מוציבה זרוב ומטיכו 18 פרספקטיבות שלו שטרסוטים של הדימית מחשב, תצלום ומפחות פילן. שיעמע אותו העיסוק באמנות, תוכו, מאסותו כרכור של האמנות על מצבה. רצינית לחווא אל הוהרה הרגשתו, אל האמירה האמנותית, לעשות אמנות חוקה ופועת, שראת למיד הוהה וקלה לניכור. זהו הבהו שנושעתו של יצר המיד אנטגוניס" (נכטמן, 2002).

מבט רטרופקטיבי בעבודותיו של נכטמן מעלה כי איתח היסטוריות המרכזיות של היא הבדיקה החוזרת ושפנת של התיחלן שבו האובייקט הנוקבטי, המשפן ומודעת האבל, פיעת בית הוילום, הכיסא והן בהדרגה האמנות אמנות אסתטית או כוללת גם סדרתו הבהונית "חוקים ותחלים" ו"שארית" שונים 1973-1975 והיא נמשכת למעשה עד היום, סדרה הנושקת בעיסוק של חומוי "מקורי" עם תחלים ו"ששמו"יקה, אופססס, שחלקיו, או סדרתו הומוסלם מ-2003-1994, שהם ספק-אובייקט ספק-דימוי, או בהגרת האובייקט ודימויו.

לדברי נכטמן, העיסוק בחוקים ותחלים כעבד ממהה מקורות. יהאודר הוא תחומם האמנות - היחס בין דימוי למקור, המער שבפניהם נקודת הדימוי וההיפוכת. העיניו של תמונקד זנוק כבווהלה בין מקור-דימוי לדימוי דימוי-מקור ונוף הוא הקשור הכללי-תבוני; והאילה מדוע הנוכחות שלו נמשכת בתחלים ומתן ההשתלשלת והחוקית תולדת של התופעה. זה מתחיל בדרכים תמימים לאורה - ספסו לוח עץ לציפי חדר מנוחים, מוסיקה יודית שיש לציפי שולחנתו וארונות, מפשר כיצור אברים מלאכותיים להשתלשלה בכף האדם ומבט עד להתנהוות מבערך הגנום האנושיים. הויות האשית של בנושא זה היא הבהונית ש-1973 עברו יתות שבו הושלת כלכי מהמת מלאכותי. המסחם המתקוק מזמר את קיומו ככל פיעה ששייה ומאלץ אותו להשוב כעניין

זה. גם התפתחות הגזלה בנושא ההדימה כשעורים האחרונים כופה התמודדות חריפה בנושאים של יחסי אדם-אדם, אדם-מנהל ואדם-טבע (נכטמן, 1986).

אפשר לראות את מכלול עבודותיו של נכטמן מאז 1975 כמעין מווליום עשיר, שראשיתו ב"פירוקי הנצחה" קונקטי, שותך כרבות הויומי למסגרת המופנית של כל עבודותיו המופנות לכל פיעם במערך שונה. ידבריים שהעסיקו אותו כבר אז, ביופדת כ-1976: זכרון, הבהוה, כיסוי, יחד עם הרצון לעבודתו שצומחת אורנית ללא המסקות, האיו כולו לנביעתו הוה של מווליום, למן שפוער מוסר. מן ההיסטוריה ושפמנים למיצב את מוסד הונו, יתצו לו צורך להתייחס לותרת הוה בצורה ליטאלית החקק פמו. זו כותרת שפצורה לציורי עבודה [...] אין לו חלוקה אך הוא ימצא במצב הסופי, אם בכלל יהיה מצב סופי, שבו. כל מה שנושעת על תערה הוא שחלבי פייסי. תנועה מהעבודות מקוון בתערוכה "חשיפה", אבל אין אחד ממורכיבי "חשיפה" לא העובר ישירות כי שווא מוסך המשיג (נכטמן, 1986). שיהא עם ארוה מושע פיו, קו פ, ינואר 1988.

הדבר, הורונו ממסגרת זו, פייחס נכטמן רק לעבודותו בתערוכה "יומנו", הערכוה שהתיקמה לאור מות כנו מוויאן הרצליה, 2000. נכטמן מכה בבודת אלה "עבודות סטנדרט" או "עבודות שאקן קיומתי", ומכחינתו אפשר להפיק שוב אך ורק בהרכב שכו הוצג בתערוכה. בהקשר זה מעניין לנתון את עבודותיו של נכטמן לאור שאלת הוהלה של האובייקט האמנותי החד-כעמי, שוולטר כפישן זן בה כמאמר "צירת האמנות בעדן השתוקק הטיבי". ולטר כפישן, "צירת האמנות בעדן השתוקק הטיבי, הסכס, המסע מועלים, הצאת הקובץ המאוחד, 1993.

הפכה הפצא אל קול עבודותיו של נכטמן יכול תמיד לשאול את בעמו, האם הבהוה הבודדת, המופנת בשנית ובשוליתת בהקשרים שפועלים, עדין שווערת על אקטס הויומתי הראשוני או שמה היא מקבלת הכנות של ששתוקק?

"פירוקי הנצחה" האיש של נכטמן והעיסוק במוות מנקודת מחשבת הוילום אוה אל ריעויתו של הפילוסוף הויוני אפיקורוס (270-341 לנחריס), שהתמססו במהרות רבה כיוון ובחפזי וזכו ליפולריות בין משפילי חורו. הפיסת העולם המסריאליתסיית שהגיב אפיקורוס זכרה לכולו של הרומאי הטאר, שהנתו והוכולתו חדלו למעמט על בעיותיו הקיומיות.

יחסו של אפיקורוס אל המוונ ננוו מותרת הפיסקה שלו: "לאחר המות חורס האומוים השמיים והכסיים אל הקומות מהם סוף הראשוני אל העבר והאחרונים אל האוויר. אין למחד מפני המוות ולא מפני חי השאלו שלאחר המות, מסכרי אפיקורוס, שכן עם המהות האומוסית ביקום, האדם חדל להיות [...] כל למן שאנו קיימים המות אנו, ומיכוא, לא עדי הוה. נתן פיעילי, אפיקורוס-הישן שושנתו, הצאת מנגנו, אוניברסיתת העברית, ירושלים, שחמישי, עמי 116.

לקריאה נוספת: 89-85 לנחריס), תלמידו של אפיקורוס, מונה חפיעה אמסקיים של המחד מהמוות: המחד מפני התמוקות הנוף, המחד מווייניה כי כל חויותיו יעו נעלן, המחד מוכה הפיסתו, המחד מפני העודד חלו ננד המחד מפני הפיעה באלו התרחסם בחיים. באמצעות הצגתם של תחלים בעולם הומוי ושל סימסמסוים מפינים של חילי או צפינה, לקורצוים מביקשו לוכין את האדם לקראת המות. המחד מפני הדברים המציים "חשיפה" שיש להתעמק עם כאשר מציאים אותם "אל הוה" Charles, Segal, Lucretius of Death & Anxiety, Princeton University Press, New Jersey, p. 54.

לאחר הדרכה שכו טמל לדיבס אל מעבר להתמוקות הנוף ולחורבה על מחד המוות באמצעות הפכיל. סדרתו את חרדת המוות הוצגה בהירה של תחלים ומפחות אלה. הפכה, שנדרש בעל כורחו להתעמק עם חרדת המוות האשית שלו כמעדו אל קול עבודותיו של נכטמן, עשוי אולי למצוא נוקק כפיעה זה סוב של נחמו.

גדעון נכטמן

נולד ב-1942 באלכסנדריה, מצרים; ממדור כראשון ליוניו 1972-1975 מוצגה ליפסול באקדמיה לאמנות וצפוב בצלאל ירושלים.
2002 מתכונן כמשרד אדריכלים ציילר-נכטמן.
2003-2001 מוצגה כיכר ומרכז למוזי, הפיסול, המדרשה למורים לאמנות, בית ברל.

למונים

1961-1962 סוכן אבכי לצור, תל אביב
1968-1971 המונסומית קוליו אין אור, לודן
1975-1976 אוניברסיתת תל אביב ותולדות האמנות ופוליספיהו

מבחר תערוכות יחיד

1973 "חשיפה", גלריה יודפת, תל אביב
1984 גלריה נעמי נכטמן, תל אביב
1992 "אקוי", גלריה בוגושו, תל אביב
1996 "יודתה", גלריה שלוש, תל אביב
1999 "יומנו", מוויאן הרצליה לאמנות
2001 "אסיוד", גלריה שלוש, תל אביב

מבחר תערוכות קבוצתיות

1970 "צעירים בני זמננו", האקדמיה הפולונות לאמנות, לודן (נחיה כפרסו)
1976 סינה מוחוהי, מוויאן ירושלים
1978 יאמן-מכרה-אנו, מוויאן תל אביב לאמנות
1990 "כנדול כעמי", מוויאן ירושלים
1991 "פרספקטיבה" - מוויאן אסותיים חושים באמנות שנות ה-90 בישראל, מוויאן תל אביב לאמנות
1999 יאמנות ישראלית עשירי, תצוגה מורחבת, מוויאן תל אביב לאמנות

מבחר ספרים

1970 "צעירים בני זמננו", האקדמיה הפולונות, לודן
1993 פרס שרת הפועד והאמנותית לצירם בתחומי האמנותית הפולונות
1995 פרס מוויאן תל אביב לאמנות לאמן ישראלי
1997 פרס דסקוב לאמן ישראלי, מוויאן ירושלים
1999 פרס עיש חזרי וינוט בנין, קרן תרבות אמריקה ישראל

גדעון נכטמן

חדווה, גדעון וכל השאר
עבודות 1973-2003

בית האמנות עיש ויסקי, ירושלים, תל אביב, 44-04244, 03-5246868
4472-0276433, 03-5276433, 03-5276433, 03-5276433, 03-5276433, 03-5276433

טבע דגמים עם חצי, 1994, בנביקה העורבת, 2000-2001

דוויגו, 1986, סביבה מעורבת, שיש בסיס, סיאסאצ'י, יאן צילית, 2010, 24 תצלומים בנקבנות על אידועה ומקורות